

Tartu Ülikool

Sotsiaalteaduste valdkond

Narva kolledž

Õppekava „Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas“

Saskia Astla

**6-7 AASTASTE LASTE LIIKLUSES TOIMETULEKU
HINDAMISVAHENDI JUHENDMATERJAL
ALUSHARIDUSE ÕPETAJATELE JA LASTEVANEMATELE**

Juhendmaterjal. Bakalaureusetöö lisa

Juhendaja Kai Kuuspalu, MA

Narva 2025

6-7 aastaste laste liikluses toimetuleku hindamisvahendi juhendmaterjal alushariduse õpetajatele ja lastevanematele

Liiklusohutus on oluline valdkond, mida koolieelik peab enne kooli minekut omandama. Lasteaia lõpuks peaks koolieelik oskama ohutult liigelda jalakäija ja jalgratturina, mõistma liiklusreeglite järgimise olulisust ning olema teadlik peamistest ohtudest, mis valitsevad liikluses. Käesolev hindamisvahend aitab alushariduse õpetajatel ja lastevanematel välja selgitada, kas 6-7-aastane laps on omandanud õppekava põhised eeldatavad toimetulekuoskused liikluses ning mis vajaks täiendavat tähelepanu. Hindamisvahend on koostatud lähtuvalt Koolieelse lasteasutuse riiklikule õppekavale (2008) ja Ohutusteemalisele õpetajaraamatule (2017), kus on kirjas eelkooliealise lapse liiklusteema eeldatavad õpitulemused.

Käesolev hindamisvahend:

1. mõõdab 6-7 aastaste laste liikluses toimetulekut, sh laste teadmisi liiklusreeglite kohta jalakäija, jalgratturi ja sõidukis kaasreisija kohta, samuti nende oskust neid teadmisi praktilistes situatsioonides rakendada;
2. toob esile tugevused ja vajakajäämised laste liiklusalastes teadmistes ja oskustes;
3. aitab õpetajal läbi lapse arengu hindamise tulemuste anda soovitusi lastevanemale.

Hindamisvahend koosneb kolmest osast:

1. **hindamisvahendi 1. osa** - individuaalne intervjuu 6-7 aastase lapsega, kus selgitatakse välja lapse teadmised liiklusteel (20-25 minutit);
2. **hindamisvahendi 2. osa** - grüivistlus lastega ja situatsioonülesanne, et hinnata kas laps oskab oma teadmisi praktikas kasutada;
3. **hindamisvahendi 3. osa** - õppekäigu kirjeldus koos vaatluslehega lapse käitumise jälgimiseks reaalses liikluskeskkonnas.

1. Individuaalne intervjuu 6-7 aastase lapsega - Individuaalne intervjuu koolieelikuga võimaldab õpetajal või lastevanemal saada ülevaate lapse liiklusalastest teadmistest ja arusaamadest. Intervjuu käigus saab välja selgitada, kas laps mõistab valgusfoori ja ülekäiguraja kasutamist ning oskab sõnastada ohutu liiklemise põhireegleid. Samuti aitab see mõista lapse mõtlemisprotsessi ja võimalikke vaeleusaamu, mida on vaja korrigeerida.

2. Situatsioonülesanded väikeses grupis – Väikeses grupis (lasteaia läbi viies kuni 10 last, lapsevanemal läbi viies 2-3 last) läbi viidavad situatsioonülesanded lasteaia õuealal võimaldavad hinnata lapse teadlikkust jalgrattaga/tõukerattaga sõitmise turvavarustuse olulisusest ja reeglitest, samuti oskust rakendada oma teadmisi praktilistes olukordades. Lapsed saavad läbi mängida ja vaadelda õpetaja juhendamisel teiste käitumist liikluses ja erinevaid jalgrattaga sõitmisel liiklusolukordi, mis võivad päriselus ette tulla. See meetod aitab arendada ka sotsiaalseid oskusi, sest liikluses toimetulek nõuab sageli koostööd ja teiste liiklejatega arvestamist liikluskeskkonnas. Situatsioonülesanded pakuvad võimalust jälgida lapse reaktsioone, otsustusvõimet ning arusaamist liikluskeskkonnast.

3. Õppekäik liiklusesse - Praktiline õppekäik liiklusesse lasteaia grupiga (4-6 last) on oluline, et kontrollida lapse oskust rakendada oma teadmisi reaalses keskkonnas. Õpetaja või lapsevanem saab jälgida, kuidas laps liigub jalakäijana, kas ta järgib lasteaia grupis tänaval liigeldes kokkulepituid reegleid, jälgib liiklust ning hindab liikluses valitsevaid ohte. Reaalne liikluskeskkond pakub võimalusi õppida ja kinnistada vajalikke oskusi ning saada kohest tagasisidet õpetajalt.

Kombineerides kolme hindamisvahendi osa: individuaalset intervjuud, situatsioonülesandeid ning praktilist õppekäiku, saab tervikliku pildi lapse liiklusoskustest. See aitab teha teadlikke otsuseid, kas laps on valmis iseseisvamaks liiklemiseks ning milliseid oskusi tuleks veel arendada, et tagada tema turvalisus liikluses.

Liikluse alateema õpitulemused koolieelses eas (Haak, Jaani jt, 2017, lk 121-126):

Laps/õpilane oskab selgitada turvalisust ja ohutust parandavate vahendite (nt turvavöö, kiiver, peatugi, helkur ning käe- ja põlvekaitsmed) olulisust ning kasutab neid igapäevastes tegevustes erinevates liikluskeskkondades.

Laps:

- teab, et autos peavad lapsed kasutama turvatooli;
- kasutab autoga sõites turvatooli;
- teab, et helkur aitab pimedal ajal end autojuhile nähtavaks teha;
- jälgib täiskasvanu suunamisel helkuri olemasolu nii endal kui ka teistel;
- teab, et oluline kaitsevahend rattaga sõitmisel on kiiver;
- oskab endale kiivrit pähe panna.

Laps/õpilane jälgib ja hindab nii enda kui ka kaaslaste käitumist ohutuse vaatenurgast, eristab ohtlikku liikluskäitumist (sealhulgas kõrvaliste tegevustega tegelemist) ohutust liikluskäitumisest ning väärtustab ohutut käitumist.

Laps:

- vaatleb õpetaja juhendamisel teiste käitumist liikluses;
- eristab õiget käitumist vales jalakäija ning kaasreisija näitel;
- kirjeldab ohte liikluses enda liikumisviisist tulenevalt, sh enda koduteel (kodu ja lasteaia vahel);
- teab hädaabinumbrit 112.

Laps/õpilane tegutseb liikluses ohutult, arvestades kaasliiklejate, ilmastikutingimuste ja keskkonnast tulenevate ohtudega ning vajadusel sekkub, et tagada ka teiste ohutus.

Laps:

- kirjeldab võimalikke ohte jalakäijana erinevatel aastaaegadel;
- teab jalakäija jaoks ohutuid teeületuskohti eri liikluskeskkondades;
- kirjeldab enda asukohta ümbritseva suhtes;
- orienteerub lasteaia õuealal;
- valib jalakäijana tee ületamiseks ohutu koha;
- väärtustab viisakust liikluskeskkonnas, milleks on liikluse „tere“ ehk pilkkontakt.

Laps/õpilane tunneb liiklusreegleid ja -märke vastavalt oma erinevatele liikleja rollidele ning järgib liiklusreegleid erinevates liikluskeskkondades.

Laps:

- teab oma õueala ja rühmaruumi reegleid, sh teab, kuidas lasteaia õuealal ohutult jalgrattaga sõita;
- teab, kuidas lastegrupis jalakäijana ohutult liigelda;
- järgib lasteaia õueala ja rühmaruumi kokkulepitud reegleid, sh jalgrattaga sõitmise osas;
- järgib lastegrupis tänaval liigeldes kokkulepitud reegleid.

Laps/õpilane on teadlik enda ja oma pere liiklemisharjumustest, erinevate riikide liikluskultuuri eripäradest ning liiklusohutuse tasemest nii Eestis kui ka mujal maailmas.

Laps:

- kirjeldab enda ja oma pere liikumisviise.

Enne hindama asumist:

1. tutvu hoolikalt juhendmaterjaliga ja 6-7 aastaste laste liiklusteema eeldavate õpitulemustega;
2. komplekteeri vajalikud vahendid: intervjuu küsimused, pildid, vaatluslehed, nukk, 2 autot ja helkur;
3. alusta individuaalsest intervjuust, seejärel vii läbi situatsioonülesanded ja lõpuks õppekäigu vaatlus. Hindamises ei pea korraga kõike 3 osa tegema, pigem võib rahulikult mitmele päevale kavandada;
4. nii situatsioonmängude läbiviimisel kui ka õppekäigul on soovitatav kaasata teisi õpetajaid, lasteaia töötajaid või lapsevanemaid. Oluline on meeskonnana eesolevad tegevused kavandada ja eelnevalt läbi rääkida, kes mida läbi viib ning millist laste tegevust (oskust) vaatleb/jälgib/märkmeid teeb.
5. Kohandage hindamisvahendit vastavalt oma kodu/lasteaia oludele, laste vajadustele ja paikkonnale.

NB! Hindamisvahendi rakendamise tulemustele toetuvalt on võimalik edasi toetada lapse arengut juba individuaalselt ja sihipärasemalt – ikka selleks, et laps oleks paremini valmis edaspidi liikluses toime tulema.

HINDAMISVAHENDI 1. OSA – INDIVIDUAALNE INTERVJU 6-7 AASTASE LAPSEGA

Hindamisvahendi 1. osa katab järgnevad koolieeliku eeldatavad arengutulemused liikluses (Haak, Jaani jt, 2017, lk 121-126):

Laps:

- teab, et lapsed peavad autos kasutama turvatooli;
- kasutab autos sõites turvatooli;
- teab, et helkuri kandmine aitab pimedal ajal end autojuhile nähtavaks teha;
- jälgib täiskasvanu suunamisel helkuri olemasolu endal ja teistel;
- eristab õiget käitumist vales jalakäija ja kaasreisija näitel;
- kirjeldab võimalikke ohte liikluses oma liikumisviisist tulenevalt, sh oma koduteel (lasteaia ja kodu vahel);
- teab hädaabinumbrit 112;
- kirjeldab võimalikke ohte jalakäijana eri aastaegadel;
- teab jalakäija jaoks ohutuid teeületuse kohti eri liikluskeskkondades;
- valib jalakäijana tee ületamiseks ohutu koha;
- kirjeldab enda ja oma pere liikumisviise;
- teab, et kiiver on oluline kaitsevahend jalgrattaga sõitmisel.

Intervjuu juhend:

Intervjuud läbi viies ole eelnevalt tutvunud juhendmaterjaliga, intervjuu küsimustega ja muretse vastavad abimaterjalid. Arvesta, et ühe lapse intervjukeerimine võtab aega 20-25 minutit. Parima tulemuse saamiseks on võimalik kohandada intervjuud vastavalt lapse, lasteaia ja paikkonna eripäradele.

Vajalikud vahendid: hindamisleht, juhendmaterjali pildimaterjali 1.osa, nukk, helkur ja auto (pealtvaates lahti nõ ilma katusega auto).

Läbiviimine:

- loo sõbralik ja toetav keskkond, kus laps tunneb end mugavalt;
- küsi küsimusi rahulikult, andes lapsele piisavalt aega vastamiseks;
- dokumenteeri lapse vastused kokkese.

Intervjuu küsimused:

1. Kellega koos oled õppinud liikluses käitumist? Mida?

Vastus: perekonnaga (ema, isa, vanemad õed-vennad, vanavanemad), lasteaiaõpetajaga. Kuidas ületada ohutult teed, jalgrattaga sõitmise reeglid ja turvavarustuse olulisus.

2. Millist liiklusvahendit teie pere kõige rohkem kasutab?

Õigete vastuste näited: auto, buss, tramm, troll, jalgratas.

3. Kuidas saad rattaga sõites end kaitsta?

Vastus: kiiver, helkurvest ja erksad riided.

4. Kui te perega lähete autoga sõitma, siis kus sina istud? Kas sul on oma turvatool? (abivahendina mänguauto pealtvaates, kus laps saab ise näidata).

Vastus: auto taha istmele ja turvatooli.

5. Kas sina kasutad alati turvatooli kui perega autoga sõidad? Mis turvavarustust teised autos kasutavad?

Vastus: kasutan alati turvatooli ja turvavööd, täiskasvanud turvavööd.

6. Kirjelda, kui istud autosse turvatooli, siis mis on vaja veel enne teha kui võib sõitma hakata? Miks on see vajalik? Põhjenda.

Vastus: kinnitan turvavöö, sest see aitab vähendada vigastuste riski õnnetuse korral. Turvavöö hoiab paigal järsu pidurduse või kokkupõrke ajal, vältides raskete vigastuste saamist või sõidukist välja paiskumist.

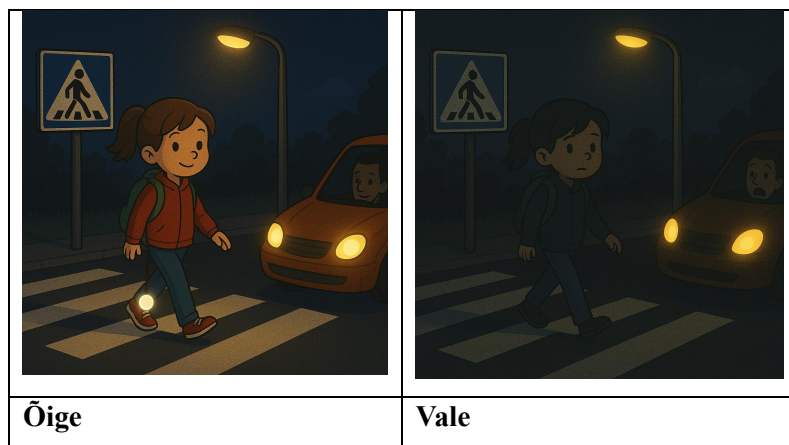
7. Kuidas sa tuled hommikul lasteaeda või lähed lasteaiast koju? Tulenevalt liikumisviisist ja aastaajast, mis turvavahendeid sa kasutad? Kuidas teistel aastaegadel? (varieeruvused vastavalt aastaegadele – kas kevadel, sügisel, talvel ja suvel samamoodi?)

Vastus: aastaajad mõjutavad liikumisviisi, kuid iga päev tuleb leida sobivaim viis, et turvaliselt. Talvel arvestan libedusega ja sellega, et on pime aeg ja on vaja end nähtavaks teha helkuriga. Sügisel arvestan samuti pimeduse ja libedusega (vihm). Jalgratta või tõukerattaga tulles kasutan kiivrit.

Näita lapsele pilti, kus lapsel ei ole helkurit ja on ületamas ülekäigurada (auto ei näe) ja teist pilti, kus lapsel on helkur.

8. Milline variant on õige? Miks?

Vastus: õige variant on helkuriga, et autojuht näeks mind/jalakäijat.

Näita lapsele nukku, kellel ei ole helkureid küljes ja räägi juurde, et siin on üks nukk, kes läheb pimedal ajal välja jalutama (helkureid võiks olla 2 ja nööri küljes, nukk võiks olla piisavalt suur. Jälgi, kas laps kasutab mõlemat helkurit. Kui ruumitingimused võimaldavad, siis võimalus vaadata taskulambiga pimedas, kas on nähtav).

9. Kas ta võib nii minna tänavale? Kas tal on miski puudu? Kuhu helkur käib? (lase lapsel helkur panna nukule). Miks?

Vastus: Ei, nukk ei tohi niimoodi pimedal ajal tänavale minna, sest tal puudub helkur. Heledad riided, helkur, helkurvest või riietel helkurribad on väga oluline, sest see aitab autojuhtidel teda pimedas märgata. Helkurit tuleb kanda paremal kehapoolel ja põlvekõrgusel, et see oleks autojuhtidele kõige paremini nähtav. Lase lapsel panna helkur nukule õigesse kohta. Näiteks jope külge, varruka või püksisääre külge. Helkur peaks olema nähtav nii eest kui ka tagant, et autojuhid seda kaugelt näeksid. Ilma helkurita on pimedas kõndiv inimene autojuhtidele väga halvasti nähtav, eriti kui ta kannab tumedaid riideid. Helkur aitab teda paremini märgata ja hoiab teda turvaliselt.

10. Kirjelda, milline käitumine on liikluses ohtlik. Kas sa oled märganud liikluses valesti käituvaid inimesi? Mida nad tegid valesti? Mis oleks võinud juhtuda?

Õigete vastuste näited: Tee ületamine punase tulega

Ülekäigurajal jooksmine või mängimine

Tänavale astumine ilma mõlemale poole vaatamata

Pimedal ajal ilma helkurita liikumine

Telefoni vaatamine või muusika kuulamine teed ületades

Jalgrattaga või tõukerattaga liiga kiiresti sõitmine ja liiklusreeglite eiramine

Kui inimene ei järgi reegleid, võib juhtuda õnnetus – autojuht ei pruugi teda märgata ja võib otsa sõita. Kiirustades või hooletult käitudes seab inimene enda ja teiste liiklejate elu ohtu. Seepärast on oluline olla liikluses tähelepanelik ja järgida reegleid.

11. Mis numbrile peab helistama, kui on juhtunud õnnetus või liiklusõnnetus?

Vastus: 112

12. Mida pead arvestama jalakäijana talvel, kui teed on libedad? Aga kui on pime? Aga vihmasel ajal?

Vastus: Talvel, kui teed on libedad:

Ole tähelepanelik autode suhtes, sest neil võib olla raskem liiklejat märgata lumevalli tagant või lumesajus.

Auto peatumisteed on pikem kui suvel.

Teed ületades peatu, vaata ja veendu.

Kui on pime:

Kanna helkurit, et autojuhid sind märkasid.

Välgi tumedaid riideid, kasuta helkurit, helkurveste või helkurribasid riietel.

Vajadusel võib kasutada ka taskulampi.

Teed ületades peatu, vaata ja veendu.

Vihmasel ajal:

Ole tähelepanelik autode suhtes, sest neil võib olla raskem liiklejat märgata ja pidurdada.

Teed ületades peatu, vaata ja ole eriti hoolikas ja veendu, et juht on sind märganud ning seisma jäänud.

Näita erinevaid pilte tee ületamisest.

13. Millised on ohtlikud teeületused? Põhjenda. Millised on turvalised teeületused? Põhjenda.

			
Ohtlik – laps ületab teed samal ajal kui on telefonis ja ei pane liiklust tähele.	Turvaline – laps ületab teed rohelise tulega.	Ohtlik – laps ületab teed bussi eest ja valest kohast.	Turvaline – laps ületab teed ülekäigurajal.

			
Turvaline – laps ületab teed ülekäigurajal, tal on peas kiiver ja laps on tulnud rattalt maha.	Ohtlik – laps oletab teed joostes ja punase tulega.	Ohtlik – laps ületab teed valest kohast.	Ohtlik – laps ületab teed küll ülekäigurajal aga tal ei ole peas kiivrit ja sõidab üle tee rattaga.

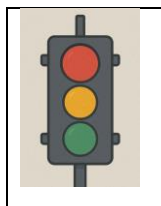
Näita lapsele valgusfoori pilti.

14. Nimeta valgusfoori tulede värvid. Mida need värvid tähendavad?

Vastus: Punane tuli – Peatu! Ei tohi üle tee minna, sest autod sõidavad.

Kollane tuli – Ole valmis! Varsti kas lähed või peatud. Jalakäijatele tähendab see, et kohe tuleb kas punane või roheline tuli.

Roheline tuli – Mine! Võid teed ületada, aga enne vaata kindlasti mõlemale poole, et olla kindel, et kõik on turvaline.

Näita lapsele ülekäiguraja märgi pilti.

15. Mida see liiklusmärk tähendab? Räägi, kuidas sa ületad sõiduteed selle märgi juures?

Vastus: See liiklusmärk näitab, kus jalakäijad tohivad ohutult teed ületada.

Autojuhid peavad siin jalakäijatele teed andma.

Teed ületades peatu, vaata ja ole eriti hoolikas ja veendu, et juht on sind märganud ning seisma jäänud.

16. Liiklussituatsiooni mängimine, kus laual on sõidutee alus, mänguauto ja nukk.

Seleta lapsele, et see nukk tahab minna üle tee aga ta ei oska ja vajab sinu abi.

Seejuures lase lapsel kirjeldada, mida teeb ja kuidas käitub. Intervjuu läbiviija on sõidukijuhi rollis ja sõidab autoga ringi, juht peab kinni liiklusreeglites, peatub siis kui laps on valinud tee ületamiseks õige koha ja peatunud, vaadanud ning veendunud.

Vastus: laps valib tee ületamiseks ülekäiguraja, peatub, vaatab ja veendub.

HINDAMISVAHENDI 2. OSA – SITUATSIOONÜLESANDED GRUPIS 6-7 AASTASTE LASTEGA

Hindamisvahendi 2.osa intervjuu katab järgnevad koolieeliku eeldatavad arengutulemused liikluses (Haak, Jaani jt, 2017, lk 121-125):

Laps:

- oskab, endale kiivrit pähe panna;
- vaatleb õpetaja juhendamisel teiste käitumist liikluses;
- orienteerub lasteaia õuealal;
- väärtustab viisakust liikluskeskkonnas (liikluse „tere“ – pilkkontakt);
- teab oma rühma ja lasteaia õueala reegleid, sh teab, kuidas ohutult jalgrattaga lasteaia õuealal sõita;
- järgib lasteaia õuealal kokkulepituid reegleid, sh jalgrattaga sõitmise osas.

Situatsioonülesanded koos grupivestlusega:

Situatsioonülesandeid läbi viies ole eelnevalt tutvunud juhendmaterjaliga ja muretse vastavad abimaterjalid, prindi iga lapse jaoks vaatlusleht. Situatsioonülesandeid saab läbi viia lasteaia õuealal, kus on võimalik lastel jalgrattaga sõita ning parima tulemuse saamiseks on võimalik kohandada vastavalt lastele ja lasteaia oludele.

Vajalikud vahendid: vaatlusleht, kiiver ja jalgratas (lapsel kaasas või vajadusel õpetaja muretseb).

Läbiviimine:

- kaasa hindamisse lasteaia töötajaid, hinda korraga kuni 10 last;
- arvesta sellega, et osad lapsed on jalgratturid, osad jalakäijad ja osad vaatlejad. Tegevus toimub kordamööda, kuni kõik lapsed on saanud sõita jalgrattaga, ületada teed ja vaadelda;
- loo sõbralik ja toetav keskkond, kus laps tunneb end mugavalt;
- seleta vaatlejatele, et ta saab 10-15minutit teiste laste liikluskäitumise vaatlemiseks, mille jooksul peaks jälgima, mida teised lapsed teevad õigesti või mida valesti;
- küsi küsimusi rahulikult, andes lapsele piisavalt aega vastamiseks;

- vaatlevate laste juures on täiskasvanu, kes nendega vestleb ja dokumenteerib tulemused.

Soovitused situatsioonülesandeks:

- situatsioonülesandeks saab kasutada lasteaia õueala, oluline oleks jalgrattaga sõitmine ringselt;
- ringil võiksid olla koonused, et jalgrattur saaks sõita slaalomi;
- kindlasti peaks olema jalgratturite ja jalakäijate teede ristumine, et hinnata, kas liiklejad arvestavad teineteisega;
- liiklusvankri märgid;
- hea, kui jalakäijatel antakse ülesanne miski teiselpool teed ära tuua (selleks, et jalgrattateed ületada).

NB! Rajaskeemi näidise, millest saab võtta lihtsamaid elemente leiab 2022. aastal Transpordiametil koostatud juhendist „Liikumisväljaku planeerimine ja rajamine“.

Enne ülesande algust grupivestlus:

1. Kas sa näitaksid kuhu lasteaia õuealal võib minna ja kuhu mitte? Kus tohib jalgrattaga sõita?

Vastus: sõltub lasteaia õuealast.

Enne kui jalgrattur alustab sõitu kontrollib õpetaja koos lapsega üle, kas lapsel on kiiver õigesti peas.

1. Kuidas sa kontrollid, kas kiiver on õigesti peas? Laps kontrollib kas tema enda kiiver on sobiv.

Vastus:

Pilt 1. Õige kiivrikasutus (teeviit.ee).

Järgnev küsimus on mõeldud vaatlejatele:

2. Mida sina teeksid teisiti? Palun kirjelda, mida sa märkasid liiklemisel?

Vastus: sõltub vaadeldavatest situatsioonidest.

Vaatlusleht tulemuste dokumenteerimiseks. Tee rist vastavasse kasti:

	JAH	EI	MÕNIKORD
Kas laps teab, kus lasteaia õuealal tohib rattaga sõita?			
Kas lapsel on kiiver õigesti pähe pandud?			
Kas laps sõidab paremal pool tee servas?			
Kas laps jälgib teiste liiklejate liikumist ja arvestab teiste liiklejatega?			
Kas laps lubab jalakäijal jalgrattateed ületada?			

HINDAMISVAHENDI 3. OSA – GRUPIGA ÕPPEKÄIK LIIKLUSESSE

Hindamisvahendi 1. osa katab järgnevad koolieeliku eeldatavad arengutulemused liikluses (Haak, Jaani jt, 2017, lk 122-125):

Laps:

- kirjeldab enda asukohta (ümbritseva suhtes);
- teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda, sh lastegrupis;
- järgib lastegrupis tänaval liigeldes kokkulepituid reegleid.

Õppekäik grupiga liiklusesse:

Lastegrupiga õppekäiku läbi viies ole eelnevalt tutvunud juhendmaterjaliga, mõtle läbi õppekäigu marsruut ja prindi vaatlusleht iga lapse jaoks. Vaatlusülesannet saab läbi viia väljaspool lasteaia õueala, tänaval liigeldes ning parima tulemuse saamiseks on võimalik kohandada vastavalt lastele ja oludele. Lapsevanemal võimalus vaadelda last liikluses vabal ajal. Vaatlusülesande põhieesmärk on arusaam, kas laps järgib lasteaiagrupis tänaval liigeldes kokkulepituid reegleid.

Vajalikud vahendid: lasteaiarühmaga kaasas olevatele täiskasvanutele vaatluslehed, helkurvestid õpetajatele ja soovitavalt kõigile õppekäigul osalejatele.

Läbiviimine:

- õppekäigule taskuks minna väiksema lastegrupiga (umbes 5 last), et tulemused saaks dokumenteerida peale õppekäiku vaatluslehele;
- õppekäigu vaatlusülesannet tehes jaga ära täiskasvanute vahel lapsed, kes keda jälgib;
- lasteaia õuealalt lahkudes vajalikud helkurvestid nii lastele kui ka täiskasvanutele;
- õppekäigu läbiviimisel lähtu Reguleerija koolitamise korrast (2011);
- tänaval liiklemiseks tuletage meelde kokkulepped;
- liikluses läbi erinevaid teeületamise võimalusi;

Enne lasteaia väravast välja minnes arutelu lastega

1. Mis on olulised reeglid või kokkulepped?

Vastus: Ülekäiguraja ületamine – enne tee ületamist peatume, vaatame mõlemale poole ja ületame tee rahulikus tempos.

Rühmana koos püsimine – keegi ei tohi grupist maha jääda ega ette tormata. Kõnnime üksteise kõrval või reas.

Liiklusmärkide ja fooride järgimine – jälgime, millal on roheline tuli ning milliseid märke näeme teel.

Autojuhtide ja teiste liiklejate jälgimine – veendume, et autojuhid meid märkavad ja peatavad enne tee ületamist.

Kuulamine ja õpetaja juhiste järgimine – kui õpetaja ütleb, et peatume või ootame, siis teeme seda kohe.

Helkurite ja erksate riiete kandmine – kui oleme liikvel hämaral ajal, peavad kõigil olema helkurid ja nähtavad riided.

Liikluses olles saavad lapsed kirjeldada kus nad parajasti on.

2. Kirjelda kus sa oled?

Vastus: sõltub kohast kus lasteaiagrupp asub.

Vaatlusleht tulemuste dokumenteerimiseks. Tee rist vastavasse kasti:

	JAH	EI	MÕNIKORD
Kas laps kõndis grupiga koos ega eemaldunud kaaslastest? Kas laps liikus koos kaaslasega, ei tõuganud, müranud või trüginud?			
Kas laps hoidis õpetaja või kaaslastega kokku lepitud liikumisrütmi (ei kiirustanud ette ega jäänud maha)?			
Kui õpetaja küsis liiklusmärkide või liiklusohtude kohta, siis kas laps oskas kommenteerida?			
Kas laps peatus, vaatas ja veendus enne teeületust?			

Lisa 1. Liikluse alateema õpitulemused koolieelses eas hindamisvahendi tulemuste leht.

LIIKLUSE ALATEEMA ÕPITULEMUSED KOOLIEELSES EAS HINDAMISVAHENDI TULEMUSTE LEHT

Lapse nimi:

Vanus:

Rühm:

Kuupäev:

1.OSA – INDIVIDUAALNE INTERVJUU 6-7 AASTASE LAPSEGA

KÜSIMUS	EELDATAVAD VASTUSED	HINNANG
1.Kellega koos oled õppinud liikluses käitumist? Mida?	<u>Vastus:</u> perekonnaga (ema, isa, vanemad õed-vennad, vanavanemad), lasteaiaõpetajaga. Kuidas ületada ohutult teed, jalgrattaga sõitmise reeglid ja turvavarustuse olulisus.	
2.Millist liiklusvahendit teie pere kõige rohkem kasutab?	<u>Õigete vastuste näited:</u> auto, buss, tramm, troll, jalgratas.	
3. Kuidas saad rattaga sõites end kaitsta?	<u>Vastus:</u> kiiver, helkurvest ja erksad riided.	
4.Kui te perega lähete autoga sõitma, siis kus sina istud? Kas sul on oma turvatool? <i>(abivahendina mänguauto pealtvaates, kus laps saab ise näidata).</i>	<u>Vastus:</u> auto taha istmele ja turvatooli.	
5.Kas sina kasutad alati turvatooli kui perega autoga sõidad? Mis turvavarustust teised autos kasutavad?	<u>Vastus:</u> kasutan alati turvatooli ja turvavööd, täiskasvanud turvavööd.	

6.Kirjelda, kui istud autosse turvatooli, siis mis on vaja veel ennem teha kui võib sõitma hakata? Miks on see vajalik? Põhjenda.	<u>Vastus:</u> kinnitan turvavöö, sest see aitab vähendada vigastuste riski õnnetuse korral. Turvavöö hoiab paigal järsu pidurduse või kokkupõrke ajal, vältides raskete vigastuste saamist või sõidukist välja paiskumist.	
7.Kuidas sa tuled hommikul lasteaeda või lähed lasteaiast koju? Tulenevalt liikumisviisist ja aastaajast, mis turvavahendeid sa kasutad? Kuidas teistel aastaegadel? (varieeruvused vastavalt aastaegadele – Kas kevadel, sügisel, talvel ja suvel samamoodi?)	<u>Vastus:</u> aastaajad mõjutavad liikumisviisi, kuid iga päev tuleb leida sobivaim viis, et turvaliselt. Talvel arvestan libedusega ja sellega, et on pime aeg ja on vaja end nähtavaks teha helkuriga. Sügisel arvestan samuti pimeduse ja libedusega (vihm). Jalgratta või tõukerattaga tulles kasutan kiivrit.	
<i>Näita lapsele pilti, kus lapsel ei ole helkurit ja on ületamas ülekäigurada (auto ei näe) ja teist pilti, kus lapsel on helkur.</i> 8.Milline variant on õige? Miks?	<u>Vastus:</u> õige variant on helkuriga, et autojuht näeks mind/jalakäijat.	
<i>Näita lapsele nukku, kellel ei ole helkureid küljes ja räägi juurde, et siin on üks nukk, kes läheb pimedal ajal välja jalutama (helkureid võiks olla 2 ja nõõri küljes, nukk võiks olla piisavalt suur. Jälgi, kas laps kasutab mõlemat helkurit. Kui ruumitingimused võimaldavad, siis võimalus vaadata taskulambiga pimedas, kas on nähtav).</i>	<u>Vastus:</u> Ei, nukk ei tohi niimoodi pimedal ajal tänavale minna, sest tal puudub helkur. Heledad riided, helkur, helkurvest või riietel helkurribad on väga oluline, sest see aitab autojuhtidel teda pimedas märgata. Helkurit tuleb kanda paremal kehapoolel ja põlvekõrgusel, et see oleks autojuhtidele kõige paremini nähtav. Lase lapsel panna helkur nukule õigesse kohta. Näiteks jope külge, varruka või püksisääre külge. Helkur peaks olema nähtav nii eest kui ka tagant, et autojuhid	

9.Kas ta võib nii minna tänavale? Kas tal on miski puudu? Kuhu helkur käib? (lase lapsel helkur panna nukule). Miks?	seda kaugelt näeksid. Ilma helkurita on pimedas kõndiv inimene autojuhtidele väga halvasti nähtav, eriti kui ta kannab tumedaid riideid. Helkur aitab teda paremini märgata ja hoiab teda turvaliselt.	
10.Kirjelda, milline käitumine on liikluses ohtlik. Kas sa oled märganud liikluses valesti käituvaid inimesi? Mida nad tegid valesti? Mis oleks võinud juhtuda?	<u>Õigete vastuste näited:</u> Tee ületamine punase tulega Ülekäigurajal jooksmine või mängimine Tänavale astumine ilma mõlemale poole vaatamata Pimedal ajal ilma helkurita liikumine Telefoni vaatamine või muusika kuulamine teed ületades Jalgrattaga või tõukerattaga liiga kiiresti sõitmine ja liiklusreeglite eiramine Kui inimene ei järgi reegleid, võib juhtuda õnnetus – autojuht ei pruugi teda märgata ja võib otsa sõita. Kiirustades või hooletult käitudes seab inimene enda ja teiste liiklejate elu ohtu. Seepärast on oluline olla liikluses tähelepanelik ja järgida reegleid.	
11.Mis numbrile peab helistama, kui on juhtunud õnnetus või liiklusõnnetus?	<u>Vastus:</u> 112	
12.Mida pead arvestama jalakäijana talvel, kui teed on	<u>Vastus:</u> Talvel, kui teed on libedad:	

libedad? Aga kui on pime? Aga vihmasel ajal?	Ole tähelepanelik autode suhtes, sest neil võib olla raskem liiklejat märgata lumevalli tagant või lumesajus. Auto peatumisteed on pikem kui suvel. Teed ületades peatu, vaata ja veendu. <u>Kui on pime:</u> Kanna helkurit, et autojuhid sind märkasid. Välgi tumedaid riideid, kasuta helkurit, helkurveste või helkurribasid riietel. Vajadusel võib kasutada ka taskulampi. Teed ületades peatu, vaata ja veendu. <u>Vihmasel ajal:</u> Ole tähelepanelik autode suhtes, sest neil võib olla raskem liiklejat märgata ja pidurdada. Teed ületades peatu, vaata ja ole eriti hoolikas ja veendu, et juht on sind märganud ning seisma jäänud.	
<i>Näita erinevaid pilte tee ületamisest</i> 13. Millised on ohtlikud teeületused? Põhjenda. Millised on turvalised teeületused? Põhjenda.	<u>Vastus:</u> Ohtlikud – 1, 3, 6, 7 Turvalised – 2, 4, 5, 8	
<i>Näita lapsele valgusfoori pilti.</i>	<u>Vastus:</u> Punane tuli – Peatu! Ei tohi üle tee minna, sest autod sõidavad. Kollane tuli – Ole valmis! Varsti kas lähed	

14.Nimeta valgusfoori tulede värvid. Mida need värvid tähendavad?	või peatud. Jalakäijatele tähendab see, et kohe tuleb kas punane või roheline tuli. Roheline tuli – Mine! Võid teed ületada, aga enne vaata kindlasti mõlemale poole, et olla kindel, et kõik on turvaline.	
<i>Näita lapsele ülekäiguraja märgi pilti.</i> 15.Mida see liiklusmärk tähendab? Räägi, kuidas sa ületad sõiduteed selle märgi juures?	<u>Vastus:</u> See liiklusmärk näitab, kus jalakäijad tohivad ohutult teed ületada. Autojuhid peavad siin jalakäijatele teed andma. Teed ületades peatu, vaata ja ole eriti hoolikas ja veendu, et juht on sind märganud ning seisma jäänud.	
<i>Liiklussituatsiooni mängimine, kus laual on sõidutee alus, mänguauto ja nukk. Seleta lapsele, et see nukk tahab minna üle tee aga ta ei oska ja vajab sinu abi.</i> Seejuures lase lapsel kirjeldada, mida teeb ja kuidas käitub. Intervjuu läbiviija on sõidukijuhi rollis ja sõidab autoga ringi, juht peab kinni liiklusreeglites, peatub siis kui laps on valinud tee ületamiseks õige koha ja peatunud, vaadanud ning veendunud.	<u>Vastus:</u> laps valib tee ületamiseks ülekäiguraja, peatub, vaatab ja veendub.	

2. OSA – SITUATSIOONÜLESANDED GRUPIS 6-7 AASTASTE LASTEGA

Vaatlusleht tulemuste dokumenteerimiseks. Tee rist vastavasse kasti:

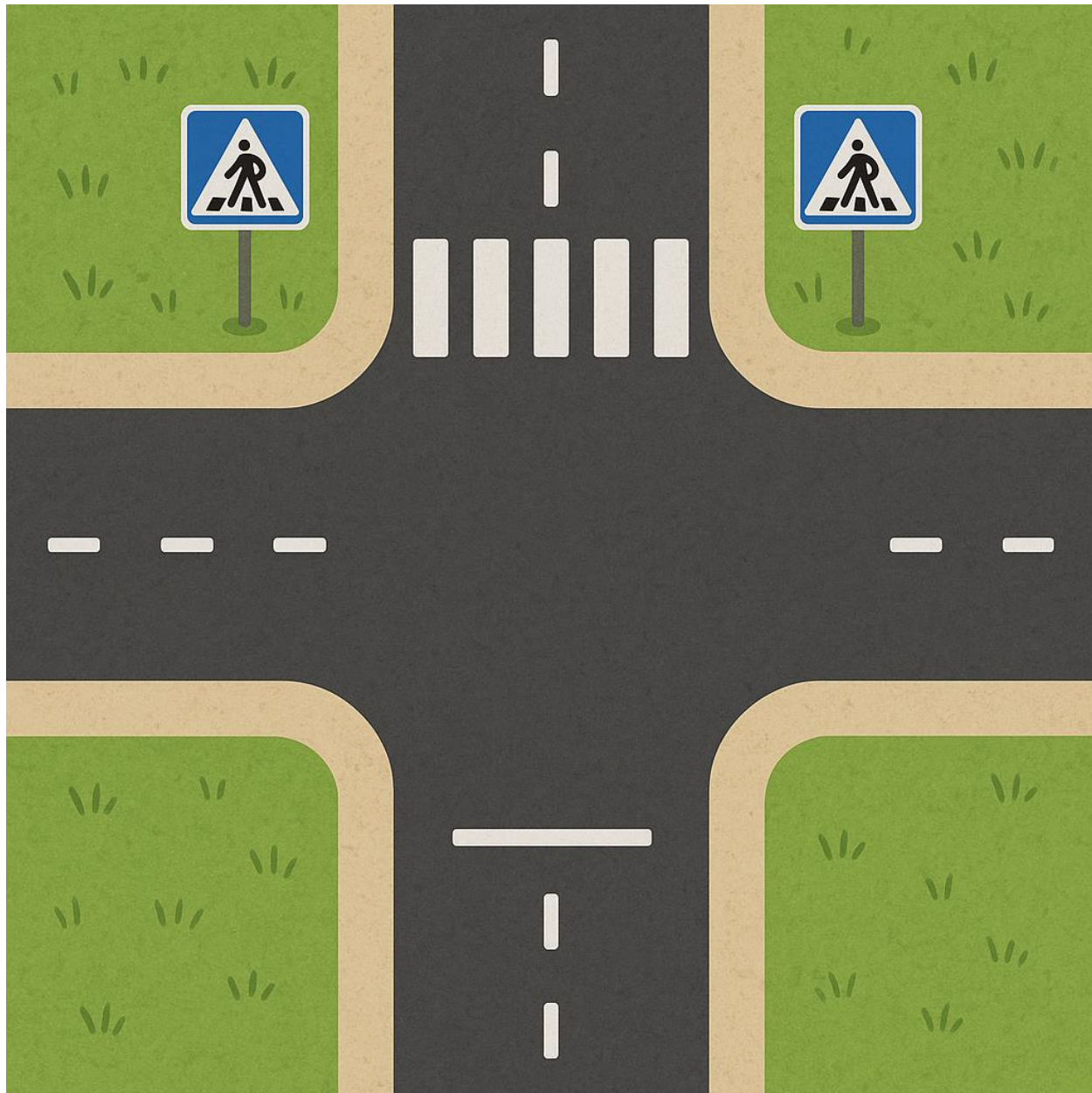
	JAH	EI	MÕNIKORD
Kas laps teab, kus lasteaia õuealal tohib rattaga sõita?			
Kas lapsel on kiiver õigesti pähe pandud?			
Kas laps sõidab paremal pool tee servas?			
Kas laps jälgib teiste liiklejate liikumist ja arvestab teiste liiklejatega?			
Kas laps lubab jalakäijal jalgrattateed ületada?			

3. OSA – GRUPIGA ÕPPEKÄIK LIIKLUSESSE

Vaatlusleht tulemuste dokumenteerimiseks. Tee rist vastavasse kasti:

	JAH	EI	MÕNIKORD
Kas laps kõndis grupiga koos ega eemaldunud kaaslastest? Kas laps liikus koos kaaslasega, ei tõuganud, müranud või trüginud?			
Kas laps hoidis õpetaja või kaaslastega kokku lepitud liikumiserütmi (ei kiirustanud ette ega jäänud maha)?			
Kui õpetaja küsis liiklusmärkide või liiklusohtude kohta, siis kas laps oskas kommenteerida?			
Kas laps peatus, vaatas ja veendus enne teeületust?			

Lisa 2. Juhendmaterjali pildimaterjali 1.osa

Pilt 2. Tee ületamise alus nuku ja autodega (ChatGPT).

Pilt 3. Ülekäiguraja liiklusmärk (ChatGPT).

Pilt 4. Valgusfoor (ChatGPT).

Pilt 5. Teeületus helkuriga (ChatGPT).

Pilt 6. Teeületus helkurita (ChatGPT).

Pilt 7. Ohtlik ja turvaline teeületus (ChatGPT ja Canva).

KASUTATUD ALLIKAD

Adamka, M. (2017). 6-7 aastaste laste liiklusalased teadmised ja oskused liiklusõppeväljakuga ja liiklusõppeväljakuta lasteaedade näitel. [bakalaureusetöö] Rakvere.

OpenAI. (2025). ChatGPT (märts versioon), hindamisvahendi pildimaterjal
<https://chatgpt.com/>

Haak, D., Jaani, J. jt (2017), Läbiva teema “Tervis ja ohutus” ohutuse õpetajaraamat, (lk 121-126) <https://e-koolikott.ee/et/oppematerjal/9443-Labiva-teema-Tervis-ja-ohutus-ohutuse-alateema-opetajaraamat/209333> (viimati vaadatud 15.03.2025)

Kongi, A. (2006). Tea ja toimetä. *Liikluskasvatus lasteaia igapäevatoos. Liikluskasvatuse põhimõtete rakendamine ning teemade käsitlemine lasteaias*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). Riigi Teataja I 2008, 23, 152.

Kuuspalu, K. (2018). Tea ja toimetä. *Liikluskasvatus koolieelses eas ehk mida Jukule liikluskasvatuses õpetad, seda Juhani liikluskäitumises näed*. Tartu: OÜ Atlex

Kuuspalu, K; Edasi, S. (2019). Liikluses meelega. Tarkvanem .
<https://tarkvanem.ee/ohutusturvalisus-artiklid/liikluses-meelega/>

Laste liikluskasvatuse kord. (2011). Riigi Teataja I, 24.10.2011, 2.

Reguleerija koolitamise kord, reguleerija tunnistuse vorm ja selle väljaandmise kord. (2011)
Riigi Teataja I, 28.06.2011, 35

Transpordiamet (2022). Liiklusohutus, ohutus „Kiiver – miks, missugune ja kuidas õigesti kinnitada?“,
<https://www.teeviit.ee/kiiver-miks-missugune-ja-kuidas-oigesti-kinnitada/>

Transpordiamet (2022). Liikumisväljaku planeerimine ja rajamine.
<https://www.liikluskasvatus.ee/sites/default/files/2022-11/Liikumisv%C3%A4ljaku%20planeerimine%20ja%20rajamine.pdf> (viimati vaadatud 17.04.2025)

Transpordiamet. Laps liikluses – näpunäiteid vanematele.
<https://online.fliphtml5.com/mysqz/gary/#p=1> (viimati vaadatud 17.04.2025)